

Тема: ЛІНА КОСТЕНКО. ОСІНЬ, ОСЬ ВОНА, ОСІНЬ

Мета: продовжити ознайомлення учнів із творами Ліни Костенко; вдосконалювати навички свідомого виразного читання поетичних творів; вчити аналізувати прочитане, зв'язно висловлювати свої думки; розвивати образне мислення учнів, творчу уяву; виховувати любов до художнього слова.

Обладнання: тексти віршів «Осінь, ось вона..», «Красива осінь вишиває», презентація уроку, тлумачний словник, відеоролик вірша, звукозаписи мелодії осені

Хід уроку

1. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ (на екрані малюнок осені, звучить легка мелодія)

Добрий день, діти, сідайте. Сьогодні я проведу у вас урок літературного читання.

Епіграф уроку: « Одлітає літо, обриває вітер пелюстки печалі в сивій тишині. По садах пустинних їде гордовито осінь жовтокоса на баскім коні...»

- Що навіюють ці рядки? (смуток, сум)
- А як ви розумієте значення слова « баскім»? Знайдіть і зачитайте його в тлумачному словнику. «Баский» означає прудкий, швидкий. Отже осінь їде іншими словами на швидкому коні.
- Які слова вжиті в переносному значенні?(літо одлітає, тобто проходить, закінчується; пелюстки печалі – туга за літом, що проходить)

Наш сьогоднішній урок незвичайний - це урок-феєрія. Як ви гадаєте, що значить термін «феєрія»? Нам на допомогу знову ж таки приходить тлумачний словник. Знайдіть і зачитайте значення. Взагалі дане поняття має декілька значень, але в нашому випадку можна сказати, що це жанр сценічного мистецтва, це видовище, для якого характерні постановочні ефекти. Звичайно, без вашої допомоги мені не вдасться втілити задумане, тому домовляємося не шуміти, бути уважними і активними, щоб наш урок-феєрія вдався на славу!

2. МОВЛЕННЄВА РОЗМИНКА

Скажіть, а які ознаки осені ви знаєте? Восени все частіше йде дощ. Ось ми і пограємо в гру « Дощик»

1) Гра «Дощик»

ГРА "ДОЩИК"

Читаємо хором!

Накрапає дощ (тихо).
Дощ пускається сильніше (голосніше).
Злива (голосно).
Дощ слабшає (тихіше).
Дощ припинився (тихо).

Діти читають хором.

- Накрапає дощ (тихо).
- Дощ пускається сильніше (голосніше).
- Злива (голосно).
- Дощ слабшає (тихіше).
- Дощ припинився (читання припиняється).

2) Танець губ та язика(повільна та швидка мелодія) Треба танцювати тільки язиком та губами під музику, інші частини тіла мають бути нерухомі.

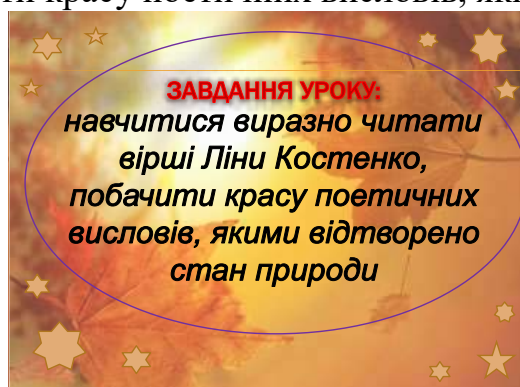
3) Читання скороговки
Життерадісні жирафи
Узяли журнал із шафи.
Його жужмили і м'яли...
Все одно не прочитали.

1. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ І МЕТИ УРОКУ

Скажіть, чого ви очікуєте від сьогоднішнього уроку?

- Сьогодні ви продовжите гортати цікаві сторінки книги природи. Ми зазирнемо на осінню сторінку разом з віршами особливо гарними, неповторно-чарівними. Кожне слово в цих поезіях виблискує своєрідним самоцвітом, бо це вірші... Ліни Костенко. У них змальовано не просто природу, а її стан восени.

- Як ви гадаєте, якими будуть ваші завдання? Ваше завдання: навчитися виразно читати ці вірші, побачити красу поетичних висловів, якими відтворено стан природи.

3. Довідка про автора

На минулому уроці ви вже ознайомились з біографією Ліни Костенко

- Так скажіть, хто вона, ця жінка?
- Де вона народилася?
- Назвіть її вірші, які вам відомі. (Життя іде і все без коректур. Піднімає джміль фіранку. Горобець із білою бородою)

Ліна Василівна Костенко – поетеса, перекладач. Вона – наша сучасниця. Народилась у містечку Ржищеві на Київщині в учительській сім'ї. Батько Ліни знав дванадцять мов, добре орієнтувався у всіх навчальних предметах і викладав їх у школі. В дитинстві мріяла бути льотчицею. Якось вирішила стрибнути з парашутом. Взяла стару мамину парасольку, обідрала чорну тканину (адже парашут повинен бути білим, яким бачила його в небі), натягнула на каркас простирадло. Забралася на горище і, відкинувши драбину, стрибнула ... Звичайно, сильно забилася. Але не плакала. Коли дівчинці минуло шість років, сім'я переїхала до Києва.

Тут ще зовсім дитиною застала її війна. У Києві Ліна закінчила середню школу, вчилася у Київському педагогічному інституті. У п'ятдесятих роках з відзнакою закінчила Московський літературний інститут ім. О.М.Горького.

Писати вірші Л.Костенко почала з дитинства, друкувати – з шістнадцяти років. Багато збірок віршів поетеси вийшло в світ. Для дітей поетеса видала збірку віршів «Бузиновий цар». А за історичний роман у віршах «Маруся Чурай» та збірку поезій «Неповторність» письменниці було присуджено Державну премію ім. Т.Г.Шевченка. Відмовилась від звання Героя України через те, що для неї політичні заслуги неважливі, адже покликання письменника — лише писати.

Віршами про Осінь Ліни Костенко можна лише захоплюватись. Адже її поезія, в якій Костенко розкриває всю красу Осені сповнена любові до природи.

У збірці своїх творів Ліна Костенко виділила окремий розділ - "Осінні карнавали". Кожний твір із розділу - поетичний шедевр.

СПРИЙМАННЯ й УСВІДОМЛЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

1. Опрацювання вірша Ліни Костенко «Осінь, ось вона, осінь»(відеоролик)

1) Виразне читання вірша вчителем. Зараз ви прослухаєте даний вірш і скажете мені, який же настрій у цьому творі.

(дідок читає)

Задощило. Захлюпало. Серпень випустив серп.

Цвіркуні й перепілочки припинили концерт.

Чорногуз поклонився лугам і садам.

Відлітаючи в Африку, пакував чемодан.

Де ж ти, літо, поділось? Куди подалось?

Осінь, ось вона, осінь! Осінь, ось вона, ось.

Осінь брами свої замикала вночі,

погубила у небі журавлині ключі.

2) Первинний аналіз вірша

- Цей вірш сумний чи веселий?

- Які картини поставали у вашій уяві, коли ви слухали вірш?

3) Словникова робота.

Зверни увагу! Значення цих слів можуть бути тобі незрозумілими.

Брама — великі ворота , здебільшого при великих спорудах . Брами широко застосовувалася в стародавніх містах, фортецях.

Серп — знаряддя для зрізання зернових рослин і трав. Складається із закругленого леза і дерев'яної ручки.

Цвіркун — комаха, яка тертям крил створює тріскучі звуки.

Перепілочки — птахи, родини фазанових.

Чорногуз — лелека, бусол

Журавель — великий перелітний птах з довгими ногами, догою шиєю і прямим гострим дзьобом.

4)Довідкове бюро.

Читання колонок слів «луною» за вчителем

Задощило	серп	концерт
захлюпало	серпень	чемодан
замикала	перепілочки	журавлині
поклонився	відлітаючи	чорногуз

— Що спільного у словах першої колонки? (Дієслова)

— Назвіть спільнокореневі слова серед слів другої колонки.

— Доберіть синоніми до слова чорногуз. (Лелека, бусол, бузько, боціон)

2. Психологічна хвилинка.

Діти зараз ми прослухаємо одну відому музичну композицію Фредеріка Шопена " Осінній вальс". Розслабтеся, як хто хоче може закрити очі, а після спробуєте сказати, яка вона осінь.

Холодна, красива, елегантна, лірична, похмура, господарська, запаслива, жіночна, задумлива, тиха, буйна, бунтівна, вітряна, неспокійна, нещадна, похмура, мрійлива, похмура, сонячна. тепла осінь, золота осінь, сумна осінь, рання осінь, пізня осінь, прекрасна осінь, похмура осінь, яскрава осінь, тужлива осінь, сумна осінь, різнобарвна осінь, дощова осінь, холодна осінь, туманна осінь, бурштинова осінь.

Як ви гадаєте, яка саме бурштинова осінь? Що таке бурштин? Ось погляньте на екран. Бурштин - це не камінь і не мінерал, це скам'яніла смола дуже старих дерев, які пускали свої корені близько 50 мільйонів років тому. Скажіть, якого він кольору? так чому говорять бурштинова осінь? (через характерний помаранчевий колір)

3. Продовження роботи над віршем

1) Вторинне читання учнів вголос з підручника (1 учень)

2) Робота над партитурою

Музиканти, щоб не збитися під час гри на музичному інструменті, користуються нотною партитурою. У читанні також існує партитура мовна — це своєрідна підказка, як необхідно читати поезію чи прозу.

Знайдіть у словнику слово «партитура». Що воно означає?

Зверніть увагу на знаки партитури, що зображені на екрані. На місці крапки ставлять дві скісні лінії, що позначають довгу паузу, на місці коми — одну лінію, що позначає коротку паузу. Стрілочки в кінці фрази позначають підвищення чи пониження голосу.

У кожного з вас на парті є картки, візьміть простий олівець та складіть партитуру, згідно складеної на екрані.

3) Повторне читання вірша учнями.

Прочитай вірш мовчки. (діти читають згідно партитури) 2-3 учня.

4) Аналіз змісту вірша з елементами вибіркового читання.

— Як поетеса описує початок осені?

Що означає фраза "серпень випустить серп"? (в серпні люди вже закінчують збирати врожай на полях. Тому серпень винускає серп, бо вже нічого жати, бо вже настає осінь.)

— Що роблять комахи?

— Що сказано про цвіркунів і перепілочок?

— Якими словами поетеса описує відліт чорногузів? Цікаво знати, що перепілки мігрують поодиночі, чорногузи зграями, а журавлі ключем. Лелеки зимують в Південній Африці і летять вони так цілісінський місяць. І незалежно від того тепло чи холодно, чорногузи прилітають у кінці березня – це закладено у них генетично.

Які ви знаєте прислів'я про лелеку?

1) де лелека водиться там щастя родиться.

2) дурний той лелека якому своє гніздо не миле.

3) якщо лелеки летять високо, не поспішаючи, буде гарна осінь

— Прочитайте питальні речення.

— З яким почуттям їх слід читати?

3) Гра «Диктор телебачення». (3 учні відповідають біля дошки)

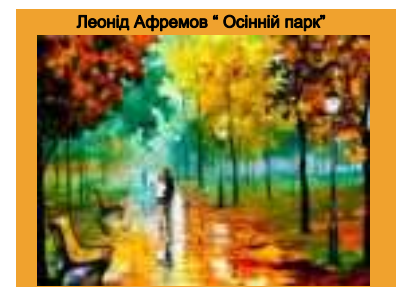
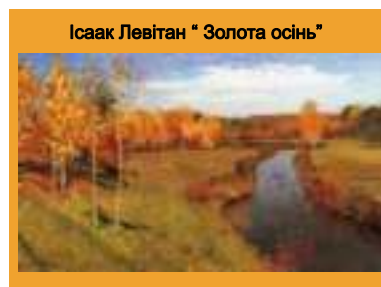
Учні читають вірш, періодично відриваючи погляд від тексту, щоб подивитися на глядачів.

4) Гра «Художник».

Зараз уявіть ніби ви малюєте картину, слухаючи даний вірш. Що б ви зобразили на ній? Які кольори використали?

Ілюстрація журавлиного ключа. Я ось знайшла таку картину. До яких би рядків вірша ви її віднесли?

Ось розгляньте, як художники зображували осінню пору:

5) Гра «Влучний стрілок»

Осінь надихала людей в усі часи до творчості, тому український фольклор багатий на прислів'я та приказки про цю чудову пору. Скажіть, а чим відрізняються між собою прислів'я та приказка? Прислів'я має повчальний зміст, а приказка передає емоційне ставлення до сказаного. Прислів'я є логічним, завершеним висловом, приказка виступає у реченні як словосполучення. Приказки звичайно коротше прислів'їв, можуть бути підставою для виникнення останніх. Прислів'я, як правило, ритмічні й мають риму.

На допомогу знову ж таки приходить тлумачний словник. Знайдіть слово прислів'я . Знайдіть слово приказка. Що таке прислів'я?

Прислів'я – це мала форма народної поетичної творчості, короткий, ритмізований вислів, що несе узагальнену думку, висновок, іноказання з дидактичним ухилом. Це образне, граматично оформлене і логічно завершене висловлювання, яке має повчальний зміст. Воно має ритмічно організовану форму.

Що таке приказка?

Приказка – це жанр фольклорної прози, короткий сталий образний вислів констатуючого характеру, що має одночленну будову, нерідко становить частину прислів'я, але без висновку, і вживається в переносному значенні

Ось на екрані прислів'я та приказки переплуталися між собою і треба їх відновити. Знайди кінцівку!

- 1) Весна красна квітками, а осінь – плодами
- 2) Весною горшки порожніють, а восени – повніють.
- 3) Хто знання має, той мур зламає.

Як ви розумієте зміст?

Які з них підходять до теми сьогоднішнього уроку?

Додаткове завдання

Гра «Хто краще»

Конкурс на краще виразне читання вірша Ліни Костенко «Красива осінь вишиває клени».

ПІДСУМОК УРОКУ

Гра «Закінчи речення»

- Сьогодні на уроці я вчився...
- Я дізнався...
- Мені було цікаво...
- Найбільше сподобалось...

VII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Виразно читати вірш (с. 54).